УНИВЕРСИТЕТ ПО ХРАНИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

Република България
4000, Пловдив
бул. "Марица" № 26

РЕКТОР: тел.: + 359 32 643 005
факс: + 359 32 644 102
E-mail: rector_uft@uft-plovdiv.bg
http://www.uft-plovdiv.bg/

Утвърдил:
/проф. Г. Иванов – Ректор/

План
за управление на научните данни в Университет по хранителни технологии

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Настоящият план за управление на научните данни (Планът) урежда условията и реда за създаване, обработване, съхраняване, защита, споделяне, архивиране и повторно използване на научноизследователски данни, създадени в резултат на научна и научно-приложна дейност в УХТ-Пловдив.

(1) Планът е елемент от системата за вътрешен контрол на университета и подпомага процесите по управление, отчетност, мониторинг, оценяване и акредитация на научноизследователската дейност.

(2) Планът има за цел:

1. осигуряване на проследимост и надеждност на научните данни;
2. подпомагане прилагането на принципите на отворената наука;
3. осигуряване на съответствие с нормативните изисквания и изискванията на финансиращите организации;
4. подпомагане функционирането на системата за вътрешен контрол на университета;
5. осигуряване на възможност за съхраняване, споделяне и повторно използване на научни данни при спазване на приложимите ограничения.

Чл. 2. Планът се прилага за всички научноизследователски дейности, осъществявани в УХТ, независимо от източника на финансиране, включително дейности, финансирани с публични, частни, европейски или международни средства.

(1) Разпоредбите му са задължителни за:

1. академичния състав;
2. изследователите и специалистите, участващи в научни и научно-приложни проекти;

3. докторантите, постдокторантите, студентите и специализантите, участващи в научни изследвания;
4. ръководителите и участниците в национални и международни проекти;
5. административните и техническите звена, участващи в управление, съхранение и обработване на научни данни.
(2) Планът се прилага съвместно с вътрешните актове на Университета, уреждащи отворения достъп, научната етика, защитата на личните данни и отчетността на научната дейност.

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Чл. 3. УХТ прилага принципите за откриваемост, достъпност, съвместимост и повторна употреба на научните данни (FAIR – Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), както следва:
1. Откриваемост (Findable) – данните са описани с подходящи метаданни и могат да бъдат лесно открити чрез стандартизирани механизми за търсене;
2. Достъпност (Accessible) – данните са достъпни при ясно определени условия за достъп, включително чрез утвърдени протоколи и механизми за удостоверяване;
3. Съвместимост (Interoperable) – данните са структурирани и представени в стандартни, широко използвани формати, позволяващи интегриране и обмен между различни системи;
4. Повторна употреба (Reusable) – данните са описани достатъчно подробно и са предоставени при ясно дефинирани лицензи и условия, позволяващи тяхното повторно използване.
Чл. 4. Управлението на научните данни се основава на следните принципи:
1. академична почтеност и прозрачност (съгласно Етичния кодекс за академично единство на УХТ);
2. законосъобразност и защита на личните данни (съгласно Политиката за защита на личните данни в УХТ);
3. отговорност към обществото и устойчиво развитие;
4. пропорционалност – степента на отвореност на научните данни се определя спрямо тяхната чувствителност, като се прилага принципът „всзможно най-отворено, ограничено при необходимост“ (as open as possible, as closed as necessary).

III. УПРАВЛЕНИЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИТЕ ДАННИ

Чл. 5. Научноизследователските данни се управляват през целия им жизнен цикъл.
(1) При подготовка на проектно предложение и/или изследователска инициатива изследователите следва да идентифицират:
1. вида на данните;
2. обема;
3. формата;
4. потенциалните ограничения за споделяне;
5. мерките за сигурност;
6. предвидените условия за достъп и лицензиране.

(2) Разработва се план за управление на данните по проекта (Data Management Plan – DMP).
(3) Минималните изисквания към план за управление на данните по проект са посочени в Приложение № 1 към настоящия План.
Чл. 6. Научноизследователските данни се генерират чрез научно обосновани методи, при спазване на етичните стандарти и приложимите нормативни изисквания. При работа с лични данни се прилага действащото законодателство и Политиката за защита на личните данни в УХТ.
Чл. 7. Данните се придружават от достатъчна документация за осигуряване на възпроизводимост и проследимост.
(1) Когато е приложимо, научноизследователските данни се придружават от описание, метаданни и друга информация, необходима за тяхното идентифициране, разбиране и използване.
(2) Метаданните се форматират съгласно общоприети международни стандарти (напр. Dublin Core), когато това е приложимо.
(3) Когато е възможно, на наборите от данни се присвояват постоянни идентификатори (напр. DOI или други), които гарантират тяхната дългосрочна откриваемост и цитируемост.
Чл. 8. С оглед гарантиране на сигурността и целостта, данните се съхраняват:
1. на защитени сървъри на УХТ, когато това е приложимо;
2. в одобрени облачни среди;
3. в системи с контролиран достъп.
Чл. 9. Научните данни се съхраняват за минимален срок от 5 години след приключване на проекта или публикуването на резултатите, освен ако договор или закон не предвиждат друго.
Чл. 10. Достъп до данните се предоставя чрез:
1. Българския портал за отворена наука;
2. институционални или международни хранилища;
3. други утвърдени научни платформи, когато това е приложимо.
(1) Ограничения могат да се прилагат при:
1. лични данни;
2. търговска тайна;
3. договорни ограничения;
4. защита на националната сигурност;
5. защита на обществения интерес или други законово защитени интереси.
(2) УХТ депозира научните данни и публикации, подлежащи на публично предоставяне съгласно действащото законодателство и условията на финансиране, в Българския портал за отворена наука, администриран от Националния център за информация и документация (НАЦИД), освен в случаите, когато съществуват законови, договорни или други обосновани ограничения.
Чл. 11. Информацията може да се използва за целите на институционалната отчетност, оценката на научноизследователската дейност, процедурите по акредитация и дейностите по вътрешен и външен контрол.

IV. ОТГОВОРНОСТИ

Чл. 12. Отговорности при изпълнението на плана за управление на научните данни в УХТ:

(1) Ректорът утвърждава и осигурява институционалната рамка за управление на научните данни.

(2) Ресорният заместник-ректор координира прилагането на настоящия план.

(3) Ръководителите на проекти и научни екипи:

1. организират събирането и съхраняването на данните;
2. определят условията за достъп до тях;
3. изготвят план за управление на данните (Data Management Plan – DMP).

(4) Планът за управление на данните (Data Management Plan) се изготвя от ръководителя на проекта/екипа по образец съгласно Приложение № 1 към настоящия план.

(5) Планът за управление на данните се представя в Център „Изследователски проекти и трансфер на технологии“ в срок до 30 дни от започване изпълнението на проекта, освен ако финансиращата организация не е определила друг срок.

Чл. 13. Изследователите, преподавателите, докторантите и останалите участници в научноизследователската дейност носят отговорност за точността, пълнотата и проследимостта на създадените от тях научни данни.

V. ЕТИКА И ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Чл. 14. Управлението на научните данни се осъществява в съответствие с:

1. Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета (Общ регламент относно защитата на данните);
2. приложимото национално законодателство в областта на защитата на личните данни;
3. Етичния кодекс за академично единство в УХТ;
4. вътрешните актове на Университета.

(1) При научни изследвания, включващи лични данни или чувствителна информация, се осигурява предварителна оценка на риска и спазване на етичните изисквания на Университета.

VI. МОНИТОРИНГ И АКТУАЛИЗАЦИЯ

Чл. 15. Контролът по изпълнението на настоящия План се осъществява от ресорния заместник-ректор.

(1) Ресорният заместник-ректор организира периодичен преглед на прилагането на Плана най-малко веднъж на три години – в случай, че не са налице обстоятелствата, визирани в ал.2 на този член. Резултатите от прегледа се докладват на Академичния съвет.

(2) Планът се актуализира при нормативни промени или при стратегическа необходимост, както и при съществени технологични или организационни промени.

VII. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. „План за управление на данните“ е документ, който описва начина на събиране, обработване, съхраняване, защита, споделяне и архивиране на научноизследователските данни в рамките на конкретен проект или научно изследване.

§2. По смисъла на Плана за управление на научните данни в УХТ:

1. *„Научноизследователски данни“* представляват всякакъв вид информация, която се създава, събира, регистрира, обработва или използва в хода на научноизследователската дейност. Към тях се отнасят и данни, получени от лабораторни, експериментални, теренни, технологични и инженерни изследвания; информация, генерирана в резултат на технологични процеси, производствени системи, енергийни и електромеханични съоръжения; данни, свързани с опазването и възстановяването на околната среда, устойчивото използване на природните ресурси и развитието на биотехнологични процеси; числови модели, алгоритми, програмни продукти и данни от автоматизирани системи и измервателни устройства. Към научните данни се включват също изображения, микрофотографии, техническа документация и чертежи, статистически масиви, аудио- и видеозаписи, метаданни и съпътстваща документация, както и първични и вторични данни в суров или обработен вид. За такива се считат и данните, получени чрез компютърно моделиране, симулации и други изчислителни методи, както и информацията, която е в основата на научни публикации, доклади, разработки и постигнати научни резултати. В тази категория попадат и всички други данни, създадени или използвани при осъществяването на фундаментални, приложни и научно-приложни изследвания в Университета. Научноизследователските данни могат да съществуват в различни цифрови формати – числови, текстови, графични, аудио, видео и други. Когато е възможно, следва да се използват формати, базирани на отворени стандарти, които осигуряват дългосрочно съхранение, достъпност и съвместимост между различни информационни системи.
2. *„Метаданни“* са систематизирана информация, която служи за идентифициране, описание и управление на научните данни, като съдържа сведения за техния произход, съдържание, структура, формат, условия за достъп и изисквания за тяхното съхранение, споделяне и повторно използване.
3. *„Отворен достъп до научни данни“* представлява предоставяне на научните данни по начин, който позволява свободното им намиране, достъпване, използване, споделяне и повторно използване от заинтересованите страни, при спазване на принципа „възможно най-отворено, ограничено само когато е необходимо“ (as open as possible, as closed as necessary). Ограничения могат да бъдат налагани единствено когато това е необходимо поради правни, етични, договорни или други обосновани съображения, като условията за достъп и лицензиране са предварително ясно определени.
4. *„Чувствителни данни“* представляват информация, чийто достъп, използване или публично оповестяване подлежи на ограничения поради наличие на лични данни, поверителна търговска информация, договорни задължения за конфиденциалност, съображения, свързани с националната сигурност, опазването на околната среда и природните ресурси, както и други законово защитени права и интереси.

§3. Образецът на Приложение № 1 е неразделна част от Плана за управление на данните.

§4. Планът за управление на научните данни в Университета по хранителни технологии се приема от Академичния съвет и влиза в законна сила от датата на приемането му.
§5. Настоящият План се публикува на интернет страницата на Университета след влизането му в законна сила.

Настоящият План е приет с решение на Академичния съвет на Университет по хранителни технологии, взето с Протокол № 33 / 14.09.2026 г. Изменения и допълнения в него се приемат с решение на Академичния съвет на Университет по хранителни технологии.

Приложение № 1
към Плана за управление на научни данни в УХТ

Минимални изисквания към план за управление на данните по проект/

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Наименование на проекта/изследването:	
Финансираща организация:	
Размер на финансиране:	
Ръководител на проекта/екипа:	
Контакти на ръководителя на проекта/екипа:	
Период на изпълнение:	
Дата на изготвяне на плана:	

ВИД И ОБЕМ НА ДАННИТЕ

Проектният план следва да съдържа описание на:
- вида на създаваните или използваните данни (експериментални, инженерни, цифрови, статистически и др.);
- очаквания обем (ориентировъчно);
- формати на файловете (напр. CSV, XLSX, PDF, CAD, изображения, код и др.);
- дали данните са първични или вторични.

ДОКУМЕНТИРАНЕ И МЕТАДАННИ

Следва да бъде описано:
- как ще се събират или генерират данните;
- използваните методи и инструменти;
- как ще се осигурява документация и метаданни;
- как ще се гарантира възпроизводимост и проследимост.

Ще бъдат ли създавани метаданни?

☐ Да

☐ Не

Ако „Да“, описание:

.....

СЪХРАНЕНИЕ И ЗАЩИТА

Къде ще се съхраняват данните по време на изпълнение на проекта?

☐ Университетска инфраструктура

☐ Облачна среда

☐ Друго: .....

Предвидени мерки за защита:

☐ Ограничен достъп

☐ Архивиране

☐ Резервни копия

☐ Криптиране

☐ Други: .....

ЕТИЧНИ И ПРАВНИ АСПЕКТИ

Съдържат ли данните лични данни или чувствителна информация?

☐ Да

☐ Не

Ако „Да“, какви мерки са предвидени за защита?

.....

Налице ли са ограничения, свързани с интелектуална собственост или договорни условия?

☐ Да

☐ Не

Описание:

.....

ДОСТЪП И СПОДЕЛЯНЕ

Предвижда ли се споделяне на данните?

☐ Да

☐ Не

При какви условия ще бъде осигурен достъп?

…….....

Чрез кои хранилища или платформа:

…….....

АРХИВИРАНЕ И СЪХРАНЕНИЕ СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ПРОЕКТА

Срок за съхранение:

.....

Начин на архивиране:

.....

Отговорно лице:

.....

ОТГОВОРНОСТИ

Кой отговаря за управлението на данните в рамките на проекта?

……

Кой подготвя и актуализира проектния план за управление на данните?

……